

Landgravin Elizabeth van Thüringen.

De geschiedenis der middeleeuwen is geborduurd op het stramen van romantiek en riddereer, bandeloosheid en onthouding, wreedheid en zachtheid, tucheloosheid en toewijding, ruwheid en teedere vroomheid. Het is een tuin, waar de distels naast de rozen opgroeien; waar naast den helderen lichtstraal de zwarte schaduw wordt gezien; — een kweekplaats van monsters en heiligen...

Over de grauwe torens der Duitsche kasteelen schreed de geschiedenis der middeleeuwen heen. Die kasteelen hebben veel gezien — de Wartburg is als een brok versteende geschiedenis.

Ik bedoel nu niet den Wartburg van Maarten Luther. Daar staat onze voet reeds in de Nieuwe Geschiedenis. Allevel, deze Wartburg is toch ook merkwaardig voor het

zangkunst, die de Thüringsche landgraven kenmerkte. Binnen deze muren weerklonken de Duitsche ridder- en minneliederen; het was het geliefkoosde oord voor de barden, en eenige jaren te voren was hier een zangerwedstrijd gehouden tusschen de zeven beroemdste Duitsche zangers, waarbij Walther von der Vogelweide de winner was van den prijs.

Elizabeth hield echter niet van wereldsche zangen. Zij zong een ander lied: het lied der Christelijke erbarming, en over haar graftombe te Marburg heen trilt dit lied nog heden na.

Deze jeugdige vrouw werd, toen zij nog geen twintig jaar was, reeds de moeder haars volks genoemd. Terwijl de landgraaf volgens de toenmalige ridderzede naar de tournooien trok, en zich bij een kruistocht aansloot, om den Islam te bekampen, gordde zij zich aan tot den vruchtbaarder strijd, de ellende in den omtrek te bekampen.

In de lange winteravonden zat zij met haar dienaren bij het hoog opvlammende haardvuur, om voor de armen kleedingstukken te vervaardigen. Dan snorde het spinnewiel onder haar vluggen voet tot diep in den nacht, terwijl zij leerzame gesprekken hield, tot stichting en opbouwning in het Christelijk geloof.

De Lutherkamer in den Wartburg, waar de inktvlek op den wand nog te zien is.

Protestantsche gemoed. Luther vertaalde er, tijdens zijn gedwongen verblijf, de Heilige Schrift, toen de duivel hem in lichamelijke gedaante verscheen, om hem schrik aan te jagen. Maar de duivel had zijn man gevonden; Luther wierp hem den inktpot naar het hoofd, en in de Lutherkamer kan de bezoeker de inktvlek nog zien.

De duivel heeft natuurlijk geen lichaam; 't is een geest, een afvallige geest. Maar Luther meende hem dan toch even werkelijk te zien, als de inktvlek aan den muur van de Lutherkamer werkelijkheid is.

De Wartburg bestond toen al eeuwen. Tal van vroegere geslachten hadden reeds dat trotsche kasteel op de hooge rots, in de nabijheid der stad Eisenach, gezien, en de Elizabethgalerij op den Wartburg is gewijd aan de gedachtenis van Elizabeth de Heilige, die drie eeuwen vóór Luther leefde.

Zij was een Hongaarsche koningsdochter, en trok naar het verre, vreemde land, om als de gade van een Thüringschen landgraaf haar blijde inkomste te houden op den Wartburg.

De Wartburg was wijd en zijd beroemd: niet alleen om zijn hechte muren, maar ook om de liefde voor de edele

Zij was als de vrouw, waarvan de Spreukendichter zegt: „Zij zoekt wol en vlas, en werkt met lust harer handen. Zij steekt hare handen uit naar de spil, en hare handpalmen vatten den spinrok. Zij breidt hare handpalm uit tot den ellendige, en zij steekt hare handen uit tot den nooddruftige.”

In zeker jaar mislukte de oogst. Er kwam gebrek; er kwam hongersnood, en de hongeringen klopten aan de poorten van den Wartburg.

Zij klopten niet tevergeefs aan. De landgravin had reeds haar maatregelen genomen, en de poorten werden wijd opengezet. Dagelijks werden negenhonderd menschen gespijzigd. De landgravin redde hen van den hongerdood, en voor den arme en den ellendige was zij als een engel Gods.

De volksfantasia werd levendig, en men verhaalde wonderen, die deze gebenedijde vrouw te beurt waren gevallen. Op een keer ontmoette zij, bij een kruisbeeld aan den weg, een arme, schamel gekleede vrouw, met den zuigeling op den schoot. De landgravin schonk haar den kostbaren mantel, dien zij aan had, voor de koude. En toch was zij den mantel niet kwijt; zij vond hem in haar eigen kleerkast terug — door Gods beschikking. En aan den korf,

waarmede zij uitrok, om nooddriftigen te verkwikken, ontsproten eens rozen — Elizabethsrozen, als een Goddelijke belooning voor haar weldadigheid.

Die verhalen deden de ronde, en tal van andere, en het volk luisterde er gretig naar. In deze legenden weerspiegelde zich de symboliek van den innerlijken zegen, dien deze Dorkas der dertiende eeuw om haar werken der barmhartigheid genoot, want het blijft een onaantastbare waarheid, dat het zaliger is te geven dan te ontvangen.

Doch er waren voor haar zware tijden op til. Zij zou haar man niet wederzien; hij keerde niet terug van den kruistocht; en haar zwager, de nieuwe landgraaf, handelde hard en bitter met haar. Hij ontzegde haar het verdere verblijf op den Wartburg en ontnam haar op de onrechtvaardigste wijze al haar inkomsten.

Daar stond zij, een jonge, weerlooze weduwe, met haar bloeden van kinderen, zonder eenigen steun, terwijl de inwoners van Eisenach, uit vrees voor den machtigen landgraaf, haar geen onderdak dorsten te geven.

Doch God, op Wien zij hoopte, vervulde aan haar Zijn belofte, dat Hij de Rechter is der weduwen en de Vader der weezen. Hij sprak tot de conscientie van dezen hebzuchtigen Laban, en de landgraaf luisterde naar de waarschuwing. Hij schonk haar de stad Marburg met de bijbehorende dorpen en alle inkomsten, daaraan verbonden.

Toen kon zij zeggen: „Rehoboth — de Heere heeft mij ruimte gemaakt.”

Aanstands hervatte zij haar liefdewerk. Zij stichtte te Marburg een hospitaal, waar zij zich geheel wijdde aan den dienst des Heeren in de ziekenverzorging. Nooit is er een voortreffelijker pleegzuster geweest. Dat zachtmoedige oog tintelde van ontferming, en haar naastenliefde gaf een heilige wijding aan haar edele, vorstelijke verschijning.

Zij is jong gestorven; slechts vier-en-twintig jaar oud. Maar gezegend en vruchtbaar was haar arbeid geweest; en er zijn veel oprechte tranen van droefheid gestort, toen haar dood bekend werd.

Zij werd begraven te Marburg, in de kapel, door haar aan de nagedachtenis van Franciscus gewijd. Het leven van dezen vromen en buitengewonen man had trouwen een onmiskenbaren stempel op haar eigen leven gezet.

Boven haar graf, te harer gedachtenis, is later een kathedraal verrezen, doch zelve had zij zich door haar goede werken en aalmoezen een monument der eere opgericht in het hart haars volks.

L. P.

WOORDEN VAN LUTHER.

Waar des menschen kracht ophoudt, begint die van God.

Voorzeker, gij kunt niet te veel in de Schrift lezen; en wat gij leest, kunt gij niet te wèl lezen; en wat ge wèl leest, kunt ge niet te wèl verstaan; en wat ge wèl verstaat, kunt ge niet te wèl leeren; en wat ge wèl leert, kunt ge niet te wèl beleven.

Wij worden niet rechtvaardig, door het rechtvaardige te doen; maar gerechtvaardigd zijnde, doen wij hetgeen rechtvaardig is.

God is de almachtige Schepper. Ik kan Hem niet te diep vallen, of Hij kan mij opheffen; ik kan Hem niet te hoog zitten, of Hij kan mij nederstorten.

Men moet niet denken, dat het Evangelie vruchteloos gepredikt is, als het niet terstond vrucht voortbrengt. Men moet niet willen oogsten aanstands nadat er gezaaid is. Vooraf moet er wind en regen, hagel en bliksem over den akker gaan.

VRAGENBUS.

G. H. te W. — Zoogenaamde *doodse vingers*, waarmede gevoel van koude en stijfheid gepaard gaat, berusten op stoornissen van den bloedsomloop. 't Beste middel er tegen is flinke beweging en toepassing van wisselhandbaden: de handen worden eerst in heet water gehouden, terstond daarna in koud water, dan afgedroogd en flink gemasseerd.

S. te H. — *Vergroeiing van het ribbevlies* komt na pleuristische ontsteking niet zelden voor. Daardoor ontstaan bezwaren bij het diep ademen en pijn in de borst en zijde. Het beste middel tegen dergelijke toestanden zijn geregelde adem oefeningen, die op de volgende wijze moeten plaats hebben: de gezonde borstzijde wordt met de eene hand tezamen gedrukt, terwijl de andere hand boven het hoofd wordt gehouden; daardoor wordt de zieke zijde gedwongen sterke ademhalingsbewegingen te maken. In den aanvang moeten de oefeningen langzaam en voorzichtig, later steeds dieper en vaker gemaakt worden.

A. H. B. te B. — Uw zuster lijdt aan *ischias* en uw dochter aan *nerveuze oogzwakte*. Voor de eerste raden wij inwrijvingen van het aangedane been met Salicylzalf. (Zie voor het recept dezer zalf het antwoord aan **J. W. te W.** — „Tim.” Jrg. 24, No. 51, bladz. 472.) Voor de laatste koude oogbaden en wasschingen van de oogen, het voorhoofd en de slapen met verdunde *Euphrasia-tinktuur*. De oogbaden worden op de volgende wijze genomen: des morgens vroeg wordt het aangezicht in de waschkom, die met koud water is gevuld, gedompeld, waarna de oogen in het water twaalf maal langzaam geopend en weer gesloten worden.

H. J. v. S. te G. A. — Ziekelijke vrees voor ongelukken en angsttoestanden bij verschillende aanleidingen zijn kenmerken van *neurasthenie* of *zenuwzwakte*. Bij aanhoudend warm weer zijn de bezwaren gewoonlijk erger. Koude wasschingen van het geheele lichaam en luchtbaden zijn zeer aan te bevelen. Inwendige middelen zijn o.a. *Ignatia* en *Asa foetida*, die wij u in de derde decimale verdunning kunnen aanraden en wel afwisselend in 't gebruik.

Mej. N. F. te B. — Over *gewrichtsrheumatiek* verwijzen wij u naar het antwoord aan **J. W. te W.** gegeven. (Zie Jrg. 24, No. 51, bladz. 472.) *Hooikoorts* wordt veroorzaakt door het inademen van het stofmeel van het bloeiende gras. De neusslijmvliezen worden er door geprikkeld, waardoor niezen, prikkeling van neus en oogen, hoofdpijn, hoest en asthmatische bezwaren ontstaan. Dit is echter slechts bij daarvoor vatbare personen het geval. Dezulken moeten door het geregeld gebruik van een of ander kalkpreparaat hun constitutie trachten te verbeteren, waarmee de bezwaren langzamerhand van zelf verdwijnen.

W. B. te W. — *Bezwaren bij het tanden-krijgen* treden vooral bij verkeerd gevoede, scrofuleuze en rachitische kinderen op. Om ze te vermijden moet men er van den aanvang aan voor zorgen, dat het bloed der kinderen genoeg natron en kalk bevat. Daartoe geve men den kleinen vanaf de zevende levensmaand tusschen de melkmaaltijden door een of twee maal per dag een paar lepeltjes sap van sinaasappelen of wat gekookte appelen en een weinig fijn gekookte, doorgezeefde bladgroenten. Later geve men een korst brood of besconfuit en twee maal per week een eidooier met suiker aangeroerd. Voor kinderen van twee tot vijf jaren is de beste kost: melk, brood met boter; meelspijzen, haver de gort, groenten en vruchten. Bouillon en vleesch zoo min mogelijk, wijn in 't geheel niet.